

AgEcon SEARCH
RESEARCH IN AGRICULTURAL & APPLIED ECONOMICS

The World's Largest Open Access Agricultural & Applied Economics Digital Library

This document is discoverable and free to researchers across the globe due to the work of AgEcon Search.

Help ensure our sustainability.

Give to AgEcon Search

AgEcon Search

<http://ageconsearch.umn.edu>

aesearch@umn.edu

*Papers downloaded from **AgEcon Search** may be used for non-commercial purposes and personal study only. No other use, including posting to another Internet site, is permitted without permission from the copyright owner (not AgEcon Search), or as allowed under the provisions of Fair Use, U.S. Copyright Act, Title 17 U.S.C.*

Acta oeconomica et informatica 2
Nitra, Slovaca Universitas Agriculturae Nitriae, 2003, s. 49–51

VPLYV ROZŠÍRENIA EÚ NA ŠTRUKTURALIZÁCIU AGRO-POTRAVINÁRSKÝCH DOVOZOV KRAJÍN V4 IMPACT OF THE EU'S ENLARGEMENT ON THE AGRI-FOOD IMPORT STRUCTURE OF VISEGRAD COUNTRIES GROUP

Alojz PODOLÁK, Roman SERENČEŠ

Slovenská poľnohospodárska univerzita v Nitre

The work analyses changes in agri-food trade flows of the Visegrad Four Countries (V-4), i.e. Czech and Slovak Republics, Hungary, Poland, caused by the future enlargement of the EU Customs Union. The enlargement will result in the removal of trade barriers between old members and new members of the European Union but the latter shall adopt the EU's Common External Tariff. In 1998, about 78% of V-4 agri-food imports were carried out under preferential regimes. The adoption by V-4 of the Common External Tariff will reduce by 4 % the tariff protection against agri-food imports from third countries, as compared to 1998. However, changes in this protection will vary due to the heterogeneity of V-4 trade policies. In the Slovak Republic, European integration will lead to an increased level of protection for cereals, fruits, vegetables and dairy products, i.e. sectors that are currently very liberalized.

Key words: agri-food import, Customs Union, integration, protection

Integrácia krajín V4 do Európskej únie bude znamenať rozšírenie európskej colnej únie, ktorá bude mať vplyv na ich obchodné toky. Pre budúce nové členské štáty to predstavuje sekundárny problém, pretože sa priebežne pripravujú na voľný obchodný priestor. Príkladom môže byť dohoda o liberalizácii vzájomného obchodu medzi krajinami V4 a Európskej únie, kde spadá aj dohoda „nula-nula“, ktorá predstavuje dobrý prípravný krok. Rozšírenie colnej únie Európskej únie o nové krajiny prináša znepokojenie pre tretie krajiny, ktoré sa obávajú straty trhového podielu v prístupujúcich krajinách.

Materiál a metódy

Analýzujeme zmeny v agroobchodných tokoch krajín V4 spôsobených budúcim rozšírením colnej únie Európskej únie. Zamerali sme sa na krajiny V4, teda Poľsko, Maďarsko, Česko a Slovensko. Pri analýze sme použili matematicko-štatistické metódy a vychádzali z dostupných údajov colnej štatistiky SR a Európskej únie, dát ciel, cien a agroobchodu a výskumných prác VUEPP. Do analýzy sme nezahrnuli možné zmeny v ponuke na trhoch V4 po implementácii Spoločnej poľnohospodárskej politiky Európskej únie.

Výsledky a diskusia

Rozšírenie európskej colnej únie bude mať za následok odstránenie obchodných bariér medzi starými a novými členmi. Noví členovia budú musieť prevziať spoločné externé clá Európskej únie. V roku 1998 bolo 78% agropotravinárskych importov do krajín V4 realizovaných pomocou preferenčných ciel. Výsledkom prevzatia spoločných externých ciel krajinami V4 bude zníženie colnej ochrany proti agropotravinárskym importom z tretích krajín o 4% oproti roku 1998. Zmeny v ochrane sa budú odlišovať, kvôli rôznorodosti obchodných

politík krajín V4. V Poľsku a v Maďarsku sa colná ochrana voči dovozom z tretích krajín zníži, najväčší pokles zaznamená Poľsko až o 14%, čo bude pravdepodobne zvyšovať dovozný dopyt. Tieto znížené clá otvoria trhy mliečnych produktov a nápojov. Opačný vývoj zaznamenajú Česko a Slovensko, ktorých colná ochrana pred agrodovozmi z tretích krajín po ich vstupe do Európskej únie stúpne (v ČR o 12% a v SR o 17%). Colná ochrana stúpne pri týchto komoditách: obilniny, ovocie, zelenina a mliečne výrobky.

Predpokladáme, že celkový agropotravinársky import do krajín V4 sa zvýši o 9 až 10%, toto zvýšenie spôsobia viac spracované produkty ako suroviny. Vysvetlí sa to dá zmenami vo výške ciel, tie na spracované komodity sa znížia 2-krát viac ako clá na suroviny. V Poľsku a v Maďarsku sa zvýšia importy spracovaných komodít aj surovín. V Česku a na Slovensku zrejme zaznamenáme pokles dovozov surovín a len mierny nárast dovozov spracovaných výrobkov (obr. 1).

Tieto predpoklady naznačujú potrebu štrukturálneho prispôbenia agropotravinárskych komplexov týchto krajín, aby sa zlepšila ich medzinárodná konkurencieschopnosť. Prijatie externých ciel Európskej únie môže znamenať prechodné zmiernenie v citlivých sektoroch, ale len tam, kde budú znamenať ochranu, pretože sa ukazuje, že štrukturálna pomoc typu SAPARD nebude dostatočná na prípravu pre otvorenie trhov. Konkurencieschopnosť agropotravinárskych firiem v týchto krajinách ovplyvní aj povaha Spoločnej poľnohospodárskej politiky, ktorá bude aplikovaná po vstupe.

Podľa teórie, colná únia má dva hlavné vplyvy na obchod, prvý, že sa vytvorí voľná obchodná zóna vo vnútri rozšírenej únie, ktorá bude podporovať rozvoj obchodu medzi členmi a druhý, že prevzatie spoločných externých ciel môže viesť k substitúciám medzi exportérmi z tretích krajín, ktorí budú vyvažovať na teritórium nových členov.

Krajiny Európskej únie zostanú aj po vstupe V4 hlavným obchodným partnerom a predpokladáme, že z rozšírenia najviac získajú, pretože ich exporty do krajín V4 sa zvýšia o 20% v porovnaní s rokom 1998. Tento vývoj je očakávaný hlavne

Obrázok 1 Dopad rozšírenia Európskej únie na importy krajín V4 v porovnaní s rokom 1998

Zdroj: EUROCHOICES 2002

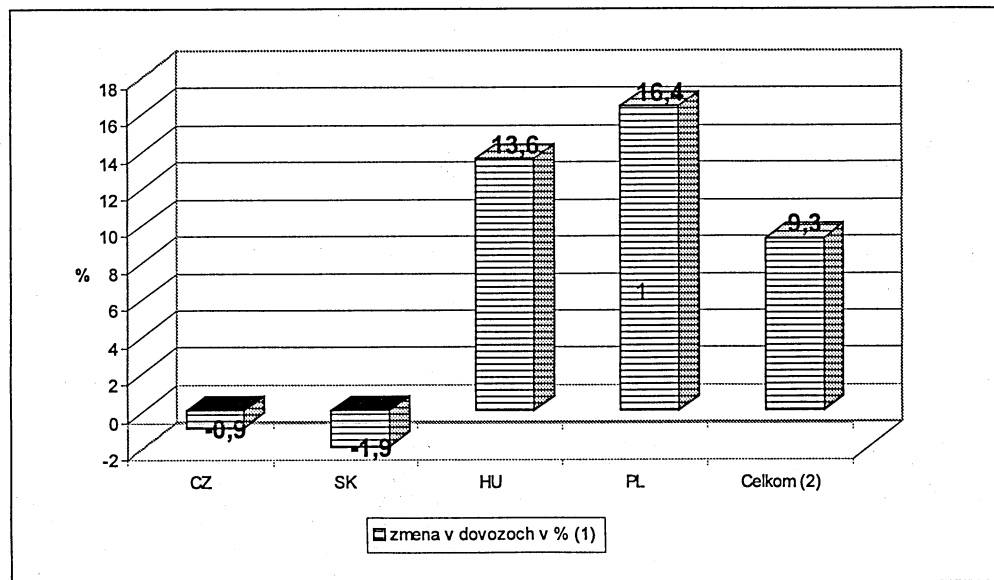
Vysvetlivky: CZ – Česká republika, SK – Slovenská republika, HU – Maďarsko, PL – Poľsko

Figure 1 Impact of European Union enlargement on V-4 imports compared to 1998

(1) import change in %, (2) total

Source: EUROCHOICES 2002

Vysvetlivky: CZ – Czech Republic, SK – Slovak Republic, HU – Hungary, PL - Poland

pri ovoci, zelenine, olejnatých semenách, obilninách, nápojoch a mäse.

Vzájomný obchod medzi krajinami V4 sa mierne zvýšil vďaka rozšíreniu colnej únie Európskej únie, zvýšenie bude mierne z dôvodu liberalizácie ciel v rámci CEFTA. Maďarsko získa významnú konkurenciu v podobe Európskej únie, Ukrajiny a Litvy na poľskom trhu tvrdej pšenice a kukuričných semien a v podobe Nemecka a Veľkej Británie na poľskom trhu spracovaných obilnín ako je napríklad trvanlivé pečivo. Obchodovanie v rámci CEFTA zaznamená tiež určité zmeny, napríklad Rumunsko, ktoré zostane mimo Európskej únie pravdepodobne preorientuje export niektorých komodít mimo teritórium Európskej únie.

Z analýzy vyplýva, že celkové importy z tretích krajín sa znížia o 3 až 4%, ale je potrebné poznamenať, že s odlišným dopadom na jednotlivé regióny vo svete. Predpokladáme, že Severná Amerika rozšíri export na teritórium V4 pri mrazenom hydinovom mäse, ryži, citrusových plodoch a sušenom ovocí. Z pohľadu Latinskej Ameriky sa budú znižovať dovozy banánov, trstinového cukru a pomarančového džúsu, zvyšovať by sa mal dovoz tukov a olejnatých produktov. Ázijského regiónu sa rozšírenie Európskej únie dotkne poklesom exportu ryže.

GATT WTO

V súlade s článkom 20 Dohody o poľnohospodárstve, sa uskutocnili neformálne zasadnutia v roku 2001. Poznanie výsledkov a záverov z týchto rokovaní je dôležité z hľadiska ďalšej tvorby našej zahraničnoobchodnej koncepcie, obchodného režimu, preferenčných vzťahov ako aj ďalšieho pôsobenia SR v rámci WTO.

Pri posudzovaní súčasnej funkcie tarifných kvót sa konštatovalo, že tieto sa neplnili, čím tieto buď neboli potrebné, alebo administratívne metódy zabránili prístupu. Miera plnenia by sa mala posudzovať opatrne, nakoľko nedostatočné plnenie môže

mať rôzne dôvody a nemusí byť dôsledkom reštrikčných administratívnych metód.

Preskúmal sa celý rad špecifických metód vrátane licitovania, mnohí s tým nesúhlasili najmä z dôvodov, že cena zaplatená za importnú licenciu môže spôsobiť prekročenie viazaného cla.

Reforma ciel má prebiehať tak, že všeobecne určená plochá miera sa nahradí nelineárnym vzorcom, ktorý by mohol redukovať vyššie clá pri veľkých množstvách, expanziu tarifných kvót a špeciálne a zvláštne zaobchádzanie pre rozvojové krajiny. Takýto prístup by mohol eliminovať tarifné špičky, eskaláciu a rozptýlenie úrovne ciel medzi jednotlivými krajinami.

Niektoré rozvojové krajiny navrhujú, že hodnota redukcie ciel, ktoré oni považujú za primerané by sa mali odvodzovať od výšky exportných dotácií a domácich podpôr poskytovaných v iných krajinách. Ďalej požadujú, aby im špeciálne a zvláštne zaobchádzanie umožnilo redukciu ciel o menšie čiastky a po dlhšiu dobu. Navrhovali, aby rozvojové krajiny mohli za istých okolností prehodnotiť viazané clá. Mnohí členovia WTO sa zhodli, že by sa zvláštny dôraz mal klásť na zlepšenie možností trhového prístupu pre tovary exportného záujmu týchto rozvojových krajín. Problémy sú aj v liberalizácii prístupu na trh pre tropické produkty, pri preferenčných metódach a pri tarifných preferenciách, produkčných systémoch rôznych krajín, špeciálnom zaobchádzaní s tranzitívnymi ekonomikami, pri krajinách, ktoré prestali aplikovať špeciálne zaobchádzanie v zmysle doplnku 5 Dohody o poľnohospodárstve, ako špeciálne zaobchádzanie pre krajiny s nízkymi clami poľnohospodárskych produktov.

Sledujúc články GATT WTO XXIV a XXVIII, obchodní partneri môžu požadovať kompenzácie, ak príde k zvýšeniu viazaných ciel v dôsledku rozšírenia zóny voľného obchodu, táto kompenzácia nemôže byť poskytnutá, ak prišlo len k zmenám v aplikovaných sadzbách.

Záver

Výsledkom prevzatia spoločných externých cieľ krajínami V4 bude zníženie colnej ochrany proti agropotravinárskym importom z tretích krajín o 4% oproti roku 1998. V Poľsku a v Maďarsku sa colná ochrana voči dovozom z tretích krajín zníži, najväčší pokles zaznamená Poľsko až o 14%, čo bude pravdepodobne zvyšovať dovozný dopyt. Tieto znížené clá otvoria trhy mliečnych produktov a nápojov. Opačný vývoj zaznamenajú Česko a Slovensko, ktorých colná ochrana pred agrodovozmi z tretích krajín po ich vstupe do Európskej únie stúpne (v ČR o 12% a v SR o 17%). Colná ochrana stúpne pri týchto komoditách: obilniny, ovocie, zelenina a mliečne výrobky.

Vzájomný obchod medzi krajínami V4 sa mierne zvýši vďaka rozšíreniu colnej únie Európskej únie, zvýšenie bude mierne z dôvodu liberalizácie cieľ v rámci CEFTA. Sledujúce články GATT WTO XXIV a XXVIII, obchodní partneri môžu požadovať kompenzácie, ak príde k zvýšeniu viazaných cieľ v dôsledku rozšírenia zóny voľného obchodu, táto kompenzácia nemôže byť poskytnutá, ak prišlo len k zmenám v aplikovaných sadzbách.

Súhrn

Článok analyzuje zmeny v agroobchodných tokoch krajín V4 spôsobených budúcim rozšírením colnej únie Európskej únie. Rozšírenie európskej colnej únie bude mať za následok odstránenie obchodných bariér medzi starými a novými členmi. Noví členovia budú musieť prevziať spoločné externé clá Európskej únie. V roku 1998 bolo 78% agropotravinárskych importov do krajín V4 realizovaných pomocou preferenčných cieľ. Výsledkom prevzatia spoločných externých cieľ krajínami V4 bude zníženie colnej ochrany proti agropotravinárskym importom z tretích krajín o 4% oproti roku 1998. Zmeny v ochrane sa budú odlišovať, kvôli rôznorodosti obchodných politík krajín V4. V Slovenskej republike európska integrácia povedie

k zvýšeniu stupňa ochrany pre obilniny, ovocie, zeleninu a mliečne produkty, teda odvetvia, ktoré sú v súčasnosti veľmi liberalizované.

Kľúčové slová: dovoz agropotravin, colná únia, integrácia, ochrana

Literatúra

- BIELIK, P. 1996. Intervenčná politika v rozvoji agropotravinárstva. In: Acta operativo-oeconomica. Nitra : VŠP, 1996, s. 121–126. ISBN 80-7137-294-3
- LOZZA, CH. E., UNGURU, M. 2002. Agri-food exports to the CE-ECs: Winners and losers from EU enlargement. EuroChoices 2002, no.3, AESEAAE, p.18–22.
- PODOLÁK, A. 2001. Influence of the international agrar trade on enviromental policy. Agricultural economics Prague vol. 47, 2001. no. 8, ISBN 0139-570-X, p. 337-339.
- SERENČEŠ, R. 2002. Agroobchod krajín V4 s vybranými komoditami. In: Zborník vedeckých prác z medzinárodnej konferencie doktorandov vo vednom odbore 62-03-9 „Odvetvové a prierezové ekonomiky“ Mladá veda 2002. Nitra : SPU, 2002, s. ISBN 80-8069-116-9
- SERENČEŠ, R. 2002. The territorial and commodity structure of the Slovak agricultural trade. In: 2nd International conference for young reserchers of economics. Godollo: Szent István University, 2002, p. 247-250. ISBN 963-9483-06-9
- STEHLO, P. Komoditná a teritoriálna analýza zahraničného agropotravinárskeho obchodu : Výskumná správa. VÚEPP Bratislava, 2001, 130 s.
- ZENTKOVÁ, I. 1999. Vybrané problémy trhov s agrokomoditami na Slovensku: In: Ekonomika poľnohospodárstva na prahu tretieho tisícročia. Nitra : SPU, 1999, s.334-337. ISBN 80-7137-658-2

Kontaktná adresa:

prof. Ing. Alojz Podolák, CSc., Ing. Roman Serenčėš, PhD.,
Trieda Andreja Hlinku 2, 949 76 Nitra, č.t. 037/65 08 592, 591;
e-mail: roman.serenes@uniag.sk,